

JE TO UŽ DVANÁCT LET...

Richard Šípek (Praha)

Obr. 1. Jaroslava Kašparová na výstavě *Komu asi patří? Knihy a jejich lidé – sběratelé i nepřátelé ...* Foto: KNM.

...kdy jsem ve staré kanceláři dosud nerekonstruovaného Národního muzea na jaře roku 2009 zvedl sluchátko a zavolal Jarce Kašparové s nabídkou volného místa, přesněji zástupu za mateřskou dovolenou. Považoval jsem to spíše za formalitu. Tedy nikoliv formalitu v tom smyslu, že bych si nepřál, aby nastoupila, ale považoval jsem to z podstaty věci za téměř vyloučené. Jarka v té době pracovala již několik let jakožto specialista na katalogizaci a elektronickou evidenci starých tisků v zavedené společnosti AiP Beroun a já jednoduše pochyboval, že by jí mohlo Národní muzeum nabídnout něco lákavějšího. Bylo to z mé strany zpozdilé a krátkozraké, protože těch pádných, byť mlčenlivých argumentů hřadovalo na depozitárních policích pár kroků ode mě několik set tisíc. Byly to samozřejmě staré tisky a rukopisy, které od nepaměti přitahují nevysvětlitelným magnetismem

skupinu lidí, jež je v Čechách, na Moravě a ve Slezsku tak mohutná, že se v ní téměř všichni znají. A tak v tomto nevelkém rybníčku jsem se jako student seznámil s Jarkou, jejíž erudice, a především vstřícnost mi na začátku nového tisíciletí pomohla popasovat se se záłudnostmi diplomové práce.

Bylo to právě téma mé diplomové práce a související konzultace nad staršími knižními sbírkami a Roudnickou lobkowiczskou knihovnou, kvůli nimž jsem začal Jarku pravidelněji navštěvovat. Tehdy ještě v jejím detašovaném útočišti na konci dlouhé klementinské chodby. A nad tímž tématem knižních proveniencí, fenoménu čtenářství v dějinách jako lidské záliby a vášně sice proměnlivé, a přesto stále stejné, jsme se už nepřestali setkávat až dodnes. Potkávali jsme se také při retrokonverzi klementinského lístkového katalogu starých tisků, kterou Jarka od roku 2002 vedla metodicky i odborně a na níž jsem měl to potěšení spolupracovat. Luštění ne právě nejcitelnějších rukopisných katalogizačních lístků bylo tím nejintenzivnějším paleografickým cvičením, kterého se mi kdy dostalo. Dodnes si vzpomínám, jak se mi obraz katalogizačních lístků psaných v různých dobách různými rukama vypálil hluboko do mozku, odkud ho jakási neviditelná laterna magika bezohledně promítala cestou domů na zšeřelé staropražské zdi přede mnou či přímo na obličej kolemdoucích.

Díky Jarce jsem se také ve chvíli, kdy mě končil úvazek zástupu za mateřskou dovolenou v Národním muzeu, dozvěděl o uvolněném místě správce Knihopisu v jejím domovském oddělení. Rok 2004 jsem tedy strávil v klementinské „Matematice“. Společným adrenalinovým zážitkem byla expedice knih z galerie v barokním sále. Zábradlí tam není vysoké a žebříky tehdy nebyly z nejpevnějších. Trajektorii, kterou by při neopatrném pohybu opsal žebřík přes zábradlí do barokní hlubiny, jsem si na jeho horních příčkách promítl v duchu několikrát.

Do života, a především směřování práce s historickými fondy v Knihovně Národního muzea zasáhla Jarka Kašparová nesmazatelným způsobem. Impetus, který byla s to díky své hluboké erudici a zkušenostem „uštědit“ způsobu zpracování historických fondů, dodnes determinuje nahlížení na problematiku evidence sběratelů a majitelů knih a rovněž evidence provenienčních značek a záznamů v knihách a na knihách.

Mezi lety 2012 a 2015 vedla Jarka Kašparová projekt, který ovlivnil zpracování, evidenci a především zpřístupnění

informací o vlastnicích knih – dovolím si říci – nejen v Knihovně Národního muzea. Projekt *Provenio: Metodika výzkumu knižních proveniencí* lze považovat za její nejvýznamnější počín, alespoň na půdě Národního muzea. *Sub auspiciis* Jarky Kašparové se podařilo definovat mezinárodně kompatibilní pravidla pro evidenci vlastníků knih a knižních proveniencí verbalizovaná v certifikované metodice a inkarnovaná v záznamech *Databáze vlastníků knih Provenio*, která je tím nejživotascopnější dítětem projektu. Kromě společných zahraničních cest, ať už šlo o oxfordské jednání s Christinou Dondi a Marinou Venier o naši spolupráci s CERL, nebo o práci na metodice s Monique Hulvey v Lyonu, byla nejintenzivnější etapou projektu příprava výstavy *Komu asi patřila? – Knihy a jejich lidé* v závěrečném roce 2015. Byl to Jarčin heroický počín, který alespoň v omezené míře eviduje útlý výstavní katalog. Počín, na němž jsem měl tu čest a potěšení spolupracovat. Myslím, že i pro hlavní autorku výstavy dodnes tone její příprava v mlze korektur textových panelů, popisek a katalogu v pozdních nočních či spíše brzkých ranních hodinách.

Jarka Kašparová sice formálně odešla na konci roku 2017 do důchodu, nicméně osobnost jejího formátu se od knih nemůže odříznout natrvalo a troufám si říct, že ani na příliš dlouhou dobu. Proto se přirozeně zapojila do nového projektu opět rypajícího do proveniencí, historie čtenářství a knižních sbírek, tentokrát také s akcentem na někdejší knižní

sbírky českých vlastníků rozptýlené v zahraničních knihovnách, a tedy i v její milované Francii, která – jak Jarka dokázala – skrývá v tomto ohledu ještě řadu překvapení.

Největší nebezpečí textů skládaných pro jubilejní sborníky je jejich kluzký povrch svažující se k bažině plytkých klišé. Neskončím jej tedy řádkami o tom, že je pro mě adresátka tohoto sborníku nespornou profesní autoritou, která mě v práci s knihami, archivními prameny a dalšími materiály ovlivnila nejen svým hlubokým vhledem a rozhledem, ale možná ještě významněji svým nadšením, které je vysoce nakažlivé, jak jistě potvrdí každý, kdo Jarku osobně zná. A neskončím ani slovy o tom, že si ještě mnohem více cením jejího přátelství, ochoty a vstřícnosti, s nimiž jsem se u ní vždy setkával. Byť tomu tak samozřejmě a nepopíratelně je. Ne, ne, kdepak. Namísto toho si adresátku tohoto sborníku dovolím pozvat na kávu, protože je potřeba projednat pokračování naší společné práce a bez její rady se těžko obejdu. A abych nezapomněl, také jsem narazil na pár knížek, které by ji mohly zajímat.

Richard Šípek

Knihovna Národního muzea
oddělení rukopisů a starých tisků
Václavské náměstí 68
110 00 Praha 1